

Lucas Somath

MEULENHOF | MANTEAU

Thomas Claus

Lucas Somath

‘Er is iets in het bewustzijn
dat het tot een valstrik maakt voor zichzelf.’

Witold Gombrowicz

Niets, een komedie.

EEN VORM VAN INTRODUCTIE

Beeld je in dat je plots badend in het zweet wakker schiet uit een vreselijke nachtmerrie en dat je je volkomen ontredderd in de ogen wrijft – ineens wordt ook de werkelijkheid een onderdeel van je beangstigende universum – en opstaat om in de keuken een glas water te nuttigen, wat je ongetwijfeld zal helpen – althans, dat hoop je toch – om je ergste visioenen weg te spoelen. Je trekt je kamerjas aan en begeeft je de gang in, waar je besluit om het licht niet aan te steken opdat je kunt genieten van het betoverende schijnsel waarmee de maan de ruimte in een gloed van zachtblauw licht onderdompelt. In de keuken neem je een glas uit de kast en vult het tot aan de rand met kraantjeswater. Het is een wijnglas omdat alle waterglazen al een halve week in de vaatwasmachine liggen te wachten op een spoelbeurt die je maar blijft uitstellen omdat je er nog steeds niet toe gekomen bent om in de supermarkt een doos SUN-ALL-IN-ONE multifunctionele vaatwastabletten in te slaan. Dit alles raast door je brein terwijl je aan de keukentafel plaatsneemt en het glas water in grote teugen leegdrinkt en je daarbij afvraagt waar die akelige visioenen toch vandaan blijven komen – je zou beter Freud eens raadplegen –, terwijl je donders goed weet dat de oorsprong van een droom steeds een andere betekenis kan hebben en lang niet iedere lapsus op dezelfde manier geïnterpreteerd hoeft te worden.

Goed, dat alles weet je dus. Maar ofschoon het zinloos is om je die vraag te blijven stellen, doe je het steeds opnieuw. Is het echter niet absurd om almaar dezelfde fout te blijven maken zonder er iets aan te veranderen? Je beseft maar al te goed dat de voortdurende herhaling van dit perverse ritueel geenszins bijdraagt tot een oplossing van het probleem. Wel integendeel. Deze benauwende situatie verwacht je en draait zich om je heen als een wurgslang die je langzaam dreigt te verstikken. Je komt er maar niet toe om jezelf te herpakken en je belandt op een plek waarvan de bodem plots niet meer zo vast lijkt te

zitten. Een heuse aardverschuiving kun je het nog niet noemen maar toch zijn de tektonische trillingen reeds merkbaar.

Alweer kom je op een keerpunt in je leven, waarbij je jezelf afvraagt of het nog wel zin heeft om door te gaan op het ingeslagen pad. Het is immers niet omdat je met vele dingen tegelijk bezig bent dat ze iets te betekenen zouden hebben. Deze vaststelling werkt louterend op het gemoed, omdat je er niet zwaar aan hoeft te tillen indien er iets fout zou lopen. Bovendien laat het je toe om de vele activiteiten van je bestaan te beschouwen als niets meer dan een milde vorm van bezigheids-therapie. Vreemd genoeg dringt dit halfslachtige gevoel zich almaar sterker aan je op, waardoor je het nauwelijks nog negeren kunt. Vroeger bespiedde het je van een veilige afstand, maar nu achtervolgt het je als een dolle speurhond tijdens een broeierige jachtpartij. Het lijkt wel of je in een droom bent verzeild geraakt waarvan je je afvraagt wanneer hij nu eindelijk eens zal ophouden. Steeds weer keer je terug naar hetzelfde punt, je cirkelt eromheen en beschouwt het vanuit verschillende invalshoeken, iedere positie is anders maar het punt blijft stevast hetzelfde, ook al lijkt dat dan misschien niet zo omdat elke blikrichting en iedere afstand ook telkens veranderen. Terwijl je er koortsachtig omheen cirkelt, lijkt het punt zelf ook te draaien, maar dat is niets anders dan gezichtsbedrog – althans, dat veronderstel je toch – en je verandert nogmaals je perspectief om te zien of je vermoeden klopt. Alles verandert voortdurend maar het punt blijft hetzelfde; misschien draait het wel langzaam rond zijn eigen as zonder dat je er zelf iets van merkt. Ontredderd tracht je je dromen uit het verleden op te rakelen en als dat niet lukt, plunder je ontgoocheld je geheugen op zoek naar die ene, allesbepalende gebeurtenis die de vele problemen waarmee je in je leven worstelt op een fundamentele manier kunt verklaren. Onverstoorbaar blijf je verder speuren in die eindeloze mist van fragmenten en incidenten die zich al dan niet in jouw werkelijkheid afspeelden. Het verleden wordt een grabbelbak vol ongelijke

puzzelstukjes waarmee je voor jezelf een integer portret tracht te boetseren van wie je geworden bent. Schichtig doemen daarbij allerlei onverwachte beelden aan je op als wrakstukken uit een storm, die zo licht zijn geworden dat ze de zwaartekracht van het onderbewuste niet meer kunnen trotseren en onverhoeds komen bovendrijven.

Je vraagt jezelf af waarom het toch zo moeilijk is om je die dromen te herinneren en besluit dat het wellicht volkomen zinloos is om te wachten tot het onderbewuste bereidwilligheid vertoont om zichzelf te verklaren. Misschien wil je zelfs geen antwoorden omdat de betekenis die zich achter een droom verbergt, onbetrouwbaar is en soms onthutsender is dan de droom zelf. Maar één ding staat onherroepelijk vast: als je de geest eenmaal uit de fles hebt gehaald, is er GEEN WEG TERUG. En ook al lees je nog talloze studies over het onderwerp of laat je je jarenlang analyseren, je zult nooit achterhalen wat die dromen werkelijk betekenen. Toch kun je misschien in die grenzeloze verbeelding waarmee je dromen zo overvloedig worden besprenkeld een ankerpunt ontwaren, een spoor dat je op weg helpt om nieuwe gebieden in je bewustzijn te verkennen.

Misschien moet je nu toch maar eens dat verhaal gaan schrijven waar je altijd al van droomde, maar waar je om God weet welke reden nooit de tijd voor vond. Misschien twijfelde je over je talent of wilskracht, maar evengoed kon de reden luiheid of besluiteloosheid zijn. Ongetwijfeld heb je het druk, heel druk zelfs, waardoor er naast het werk nauwelijks nog plaats is voor iets anders. De weekends vliegen in ijl tempo voorbij en voor je het weet, staat die ellendige maandagochtend alweer voor de deur. Mochten de zaken er enigszins anders voor staan, dan zou je zeker een poging overwegen, maar vooralsnog houdt twijfel de bovenhand. Wat zou je toch beginnen te schrijven als je nauwelijks nog aan lezen toekomt? Ongetwijfeld is het alleen maar in het doen dat men ontdekt wat iets betekent en

bovendien zul je er nooit achter komen of je nu werkelijk iets te vertellen hebt als je het niet eens probeert. Maar wat valt er eigenlijk te achterhalen en waarom zou je die sprong in het ongewisse in godsnaam moeten maken? Je argwaan jegens het schrijven valt goed te begrijpen. Tenslotte is het, rekening houdend met het groeiende conformisme en de onzekere slaagkansen, een vrij riskante onderneming. Desalniettemin zou je je plankenkoorts moeten kunnen overwinnen, al was het maar om jezelf door je eigen taal beter te leren kennen. In het verleden bezondigde je je al meermaals aan pogingen die je alleen maar konden frustreren. Je kreeg maar niet gezegd wat je wilde en zelfs de ingrijpendste gebeurtenis klonk volstrekt banaal als je haar aan het papier toevertrouwde. Ook liet je inspiratie je vaak op de cruciaalste momenten in de steek en zo besloot je om dat geschrijf maar te laten voor wat het was. Voor jou volstond het niet om de werkelijkheid weer te geven want zij hield zich aan banale regels en wetten die in je verbeelding geen plaats hadden. Je universum werd door onzekerheid beheerst en pas toen je tot de ontdekking kwam dat het toeval je bewustzijn als een onkruid overwoekerde, kon je opnieuw de pen ter hand nemen. Je sloot een pact met jezelf dat nimmer verbroken mocht worden. Het verhaal dat je wilde lezen was een verhaal dat je zelf moest schrijven. Anders was het toch maar gedoemd om te verwelken in de Grundlagen van je verbeelding.

Het Niets is een verzinsel, een aberratie in de hersenen, een fantasie van het denken, een abstracte poging tot de oplossing van een probleem dat zichzelf onthult in een zwijgend antwoord, een overbodigheid van het alles in een bezwering van de ruimte als een opening naar de kosmos. Het Niets bestaat eenvoudigweg niet, nooit en nergens, ook niet in de kosmos noch daarbuiten, want er is nooit helemaal niets. Wij kunnen het Niets begrijpen als wij het omschrijven en wat wij beschrijven als het Niets betekent iets wat toch bestaat, ergens waar we het absoluut niet zouden vermoeden, ergens waar we het niet kunnen zien, misschien verstopt het zich onder een enorm rotsblok diep in de oceaan, in het zand van een onmetelijke woestijn of in de dikke sneeuwlaag van een verlaten hooggebergte. Misschien willen we het gewoon niet zien en verstopt het zich helemaal niet en wandelt het ongemerkt rond onder ons. Misschien wacht het ergens op een tram, bus of trein en wil het naar Patagonië reizen of een zesgranenbrood kopen bij de warme bakker. Misschien moet het nog worden ontdekt in een vergeten muziekpartituur, een madrigaal uit de veertiende eeuw, een bijzonder zeldzame eicel, een afgelegen Afghaans bergdorp of een vergeten museum in Lödzt. Wie weet bevindt het zich wel ergens in de schaduw van een scène uit een obscure thriller uit de jaren veertig.

DE DROOM VAN HET VERLANGEN

Plots werd er aangebeld en schrok hij wakker uit een diepe slaap. Verward nam hij de omliggende ruimte langzaam in zich op. Had hij nu gerinkel gehoord of het enkel maar gedroomd? En wie moest dat dan wel zijn, zo midden in de nacht? Buiten was het nog stil en donker. De wereld drenkte zich in de zachte gloed van het blauwe uur waarin je werkelijk niks hoorde. Zelfs de kerkklokken hulden zich in een gewijde stilte, alsof ze op een teken van de almachtige wachtten. Misnoegd duwde hij de lakens van zich af en veerde mompelend overeind. Geeuwend wreef hij zich de slaap uit de ogen terwijl hij opstond en naar de badkamer slofte om te plassen.

Hij kwam op een leeftijd waarop de fysieke ongemakken stevast leken toe te nemen. Ze verzonken echter in het niets bij het legertje neuroses dat hem sinds jaar en dag vergezelde. Steeds vaker liet zijn geheugen hem in de steek en almaar zeldzamer werden de opstootjes van concentratie. Hij kreeg het gevoel van de wereld af te glijden, alsof die wereld plots besloten had hem om God weet welke reden te verstoten. Misschien liepen er gewoon te veel mensen op de aardbol rond en moest de bezem maar eens dringend gehanteerd worden! Het lag toch voor de hand dat drastische maatregelen zich opdrongen als de menselijke soort nog wat langer wilde overleven? In China deed men aan geboortebeperking en was de doodstraf bijzonder populair, terwijl je op het Afrikaanse continent door honger, ziekte en oorlog een gezonde, natuurlijke sterfte had. Maar hoe zat het eigenlijk met het Westen? Daar leek de bevolking alleen maar ouder en dikker te worden naarmate hun hebzucht toenam. Ofschoon het almaar in waarde daalde, konden de banken het geld niet snel genoeg drukken. Het was een schrijnende situatie die de komende decennia onhoudbaar beloofde te worden. Het luilekkerland van weleer bleek in verval. Vanuit de vier windstreken stroomden immigranten echter onverminderd toe op zoek naar een betere toekomst. Dat

ze zich ook in de gastlanden als konijnen voortplantten, was allerm minst naar de zin van de inheemse bevolking. Die kon er alleen maar een ernstige bedreiging voor haar eigen soort in ontwaren...

Ongetwijfeld waren er redenen genoeg om zich ernstig zorgen te maken over het voortbestaan van de planeet. Overbevolking leek een nog grotere dreiging voor de mensheid te vormen dan de opwarming van de aarde. Straks zag men zich nog genoodzaakt om ondergrondse megalopolissen te ontwikkelen teneinde de buitensporige bevolkingsexplosie aan te kunnen. Het was wel nog te vroeg in de ochtend om zich hierover reeds druk te maken. De onthutsende denkbeelden die hij erop na hield, weerspiegelden zijn vertroebelde geest en duwden hem verder in een beklemmend isolement. Het leek wel of de wereld hem negeerde terwijl hij er nochtans van overtuigd was dat hij heel veel moois te bieden had. Maar er ging geen dag voorbij zonder dat hij aan zichzelf twijfelde. Nooit had hij zich overbodiger gevoeld of had de leegte hem zo krachtig overweldigd. Wat daarvan de oorzaak kon zijn, ontging hem echter. Er vielen trouwens wel andere katten te geselen. Ondertussen draaide de wereld rustig verder, ondanks de krachtige turbulenties waaraan hij zijn bewoners met kille onverschilligheid onderwierp.

Hij slaakte een diepe zucht. Wat kon de toekomst hem nog brengen? Het perspectief van zijn eigen aftakeling stemde hem somber en maakte hem prikkelbaar. De dreiging van de ongetwijfeld pijnlijke lijdensweg die hem te wachten stond, was genoeg om zijn broze zelfbeeld finaal aan diggelen te slaan. Want hoe ouder hij werd, hoe minder hij snapte van die vreemde planeet waarop hij zich bevond. Verdwaald slenterde hij verder door een onbetrouwbare werkelijkheid die hem bangstigde, terwijl de tijd als een onzichtbare rivier op de achtergrond voortkabbelde. De jeugdige branie van weleer had plaatsgemaakt voor diepgewortelde gevoelens van onthechting,

verbittering en melancholie, en hij kon niet anders dan toezien hoe zijn zorgvuldig opgebouwde buffer tegen de buitenwereld langzaam erodeerde. De schaarse energie die hem nog restte, moest hij benutten om de barsten in zijn pantser te dichten. Alles had een prijs en die verhoogde alleen maar naarmate je verouderde. De tol die je betaalde om het leven heelhuids te doorspartelen was navenant. Een jarenlange verslaving aan drugs en alcohol had van hem een wrak gemaakt en hij betwijfelde of hij de strijd tegen slaappillen, pijnstillers en antidepressiva nog kon winnen. Iedere ochtend werd hij wakker met de prangende vraag tot welk tovermiddel hij nu weer zijn toevlucht kon nemen teneinde de pijn te verzachten. 's Ochtends lachte het leven hem zo weerzinwekkend minzaam toe dat de zin om op te staan hem al snel ontviel. Misschien slikte hij maar beter een valium die hij kon doorspoelen met een restje pompelmoessap dat nog in de ijskast stond. Dan had hij het ontbijt tenminste achter de kiezen. Hoe zalig kon het leven wel niet zijn als je er maar niks van verlangde...

Alweer rinkelde de bel. Waarom lieten ze hem verdorie niet met rust? Konden ze nu echt geen ander slachtoffer uitkiezen? Hij was ontwaakt met een kater van jewelste, die hij te danken had aan een avondje geboemel in het havenkwartier. Hij herinnerde zich daarbij vooral het bezoek aan dat louche etablissement dat boordevol met hoeren, junks, travestieten en leernichten zat gepropt. Was dat nu een bordeel of gewoon een bar? Gulzig had hij er de ene Black Velvet na de andere naar binnen geslagen. Alweer was hij flink over de schreef gegaan, alsof iedere fles in de zaak soldaat moest worden gemaakt. Jezus, wat kon een mens toch zuipen als hij de smaak eenmaal te pakken had! Eén ding stond echter vast. Als hij begon, stond er geen rem meer op. Dan dronk hij meestal door tot het ochtendgloren. Tenslotte hoefde hij als vrijgezel geen verantwoording af te leggen. De prijs die hij voor zijn vrijheid betaalde, was echter bijzonder hoog. Relaties liepen met een sisser af en zelfs de sterkste vriendschap moest er vroeg of laat

aan geloven. Hij was er geen moment rouwig om. Maar een mens was geen eiland en hij moest het naar beste vermogen met zijn soortgenoten zien te redden. In tegenstelling tot wat het existentialisme onomwonden predikte, lag de hel niet bij de anderen maar alleen in jezelf. Naarmate de antwoorden die hij zocht schaarser werden, voelde hij hoe de wezenlijke betekenis der dingen zich almaar dieper verschanste achter een statige gevel van glanzende nietszeggendheid. De hoofdbekommerenis van zijn bestaan leek enkel nog de manier te zijn waarop hij de dag zonder al te veel kleerscheuren kon doorkomen. Voorheen waren drugs en drank zijn trouwste bondgenoten geweest, maar nu beseftte hij dat dit hoofdstuk onverbiddelijk moest worden afgesloten. Verslaving was een onmiskenbaar teken van zwakte, het onweerlegbare bewijs dat de macht van de roes zich van je meester had gemaakt omdat je niet opgewassen bleek tegen de harde werkelijkheid. Het was een vijand die je luciditeit gijzelde en je in eender welk streven belemmerde. Jarenlang was de potente mengeling van drank, pepmiddelen en pijnstillers een ideale manier geweest om zijn gebrek aan zelfvertrouwen te maskeren en de omgang met anderen te vergemakkelijken. Eenmaal hij erin slaagde om zich van zijn misantropisch pantser te ontdoen, bleek iedereen plots een onverwachte vriend te zijn. Hij genoot er zielsveel van om vreemden urenlang te bespieden, want in het holst van de nacht vielen de maskers af en begon de ziel te zingen. Maar ook al herviel hij sporadisch in zijn slechte gewoontes, het was een periode die hij als afgesloten beschouwde.

Opnieuw werd er aangebeld. Welke idioot haalde het toch in zijn hoofd om hem zo vroeg in de ochtend lastig te vallen? Wellicht was het een of andere belhamel uit de buurt, maar evenzeer kon het natuurlijk de politie of brandweer wezen. In de badkamer gekomen, wierp hij een korte blik in de spiegel alvorens te plassen. Een man staarde hem met verwilderde blik en wijdopen mond aan. De stompzinnige reflex deed hem prompt blozen. Hij was geschrokken van zijn eigen spiegel-

beeld! Arme idioot. Hoe kon je nu zo stom zijn? Het moest hem natuurlijk weer overkomen. Wilde hij niet onthaald worden op eeuwige hoon, dan werd dit incident best met de mantel der liefde bedekt. Maar wat zag hij eruit! Ineens misselijk geworden, voelde hij hoe een hete brij als lava in zijn maag kolkte en zich frenetiek een weg naar boven zocht. Prompt knielde hij neer voor de toiletpot en greep de bril met beide handen vast. Met een indrukwekkend openingssalvo begon zijn martelgang en spoot de kots er in grote gutsen uit. Even kreeg hij respijt terwijl een bitterzure galsmaak zijn mond teisterde en hij zijn betraande ogen met toiletpapier droogde. Het zag ernaar uit alsof de strijd was gestreden maar niets was minder waar. In zijn tot oververhitte draaitrommel herschapen maag bleef het maar verder rommelen tot de kots er opnieuw met volle hevigheid uit spoot. Toen leek de beproeving eindelijk achter de rug. Hij stond op en spoelde zijn mond overvloedig met water. De zinderende lichtheid die hij in zijn maag voelde, werd echter brutaal gecounterd door een hardnekkige hoofdpijn. Hij slikte een Dafalgan door met wat water alvorens terug naar de slaapkamer te sloffen waar hij beduusd door het venster tuurde. De donkere hemel vulde zich met rode en witte vlekken en het lege straatbeeld waggelde beschonken voor zijn ogen. Opnieuw werd er aangebeld. Woedend stormde hij in het donker de trap af, rende vloekend naar de voordeur en trok ze open. Gewapend met een norse tronie en gebalde vuisten, stond hij klaar om erop los te timmeren. Helaas was er niemand te zien.

'Goedemorgen,' klonk het plots droogjes, 'ik ben het Niets, komt u met mij mee?'

Even wist hij niet meer waar hij het had. Met stokkende adem stond hij als aan de grond genageld. Waar kwam dat gefluister ineens vandaan? Wellicht was hij nog groggy door de drank en beeldde hij zich dingen in. Dat leek hem althans de plausibelste verklaring. Hij sloot de ogen, haalde enkele malen diep

adem en liep terug naar binnen. Hij begreep niet wat er gebeurde. De stem die hem zo minzaam had uitgenodigd, klonk vertrouwd in de oren maar dat moest louter toeval zijn. Zelfs met de beste wil van de wereld kon hij haar niet thuisbrengen. Meermaals prevelde hij de woorden die hij gehoord had, alsof hij hoopte dat dit onzinnige gebaar tot een beter begrip van de situatie kon leiden. Ze leken op te doemen uit het niets en weergalmden in zijn bewustzijn als een mantra dat bonkte tegen de wanden van zijn schedel. Opnieuw opende hij de deur en wat hij toen zag, tartte iedere verbeelding. Hij bevond zich op een verlaten strand. De stilte werd alleen verbroken door het gekrijs van meeuwen en het geruis van golven. Behoedzaam deed hij enkele passen voorwaarts en voelde hoe het hete, rulle zand zijn voetzolen masseerde. Een briesje deed de bladeren van de schaarse palmen ritselen. Daarop hoorde hij plots een ander, nauwelijks waarneembaar geluid. Spontaan liet hij zijn blik zakken en het was toen dat de letters in het zand aan hem verschenen. Het leek wel of ze door een onzichtbare hand werden geschreven. Naarmate de woorden zich vormden, begon hij te begrijpen wat ze hem vertelden.

*GOEDEMORGEN, IK BEN HET NIETS.
KOMT U MET MIJ MEE?*

Verbijsterd knielde hij neer teneinde de woorden aan te raken, maar voor hij daartoe kwam, blies de wind ze alweer weg. Onthutst staarde hij voor zich uit en begon zachtjes te huilen. Alle zekerheden waarin hij tot dan toe had geloofd, wierpen zich plots als nodeloze ballast overboord om plaats te maken voor een nieuwe werkelijkheid waarvan hij niets begreep. Werd hij nu krankzinnig of was hij slechts in een kwade droom terechtgekomen? De zon kroop discreet weg achter een asgrijs wolkenveld en een dichte mist omsloot het strand met onheilspellende drang. Hij sloot de ogen. Toen de nevel ten slotte wegtrok, bevond hij zich terug op de drempel van zijn huis. De deur stond open en hij vluchtte naar binnen om zich in een

hoekje onder de trap te verschuilen. Het enige waarop hij hoopte, was dat hij snel uit deze nachtmerrie zou ontwaken. Even later weerklonk de stem opnieuw maar nu beduidend luider.

'Ik ben de zee, het land, het licht, de duisternis. Ik ben de stad, de straat, de massa en de natuur. Ik ben een paard dat je zal brengen waar je niet moet zijn, nooit, ooit. Ik ben de moeder van het landschap, de vader van de mensheid, de mist, de nacht, de hemel en de chaos. Ik ben je herder en je verhaal, je heil en toeverlaat, je heden en verleden, je toekomst en je dood. Ik ben het ravijn waarin je tuimelt en de berg waarop je klimt. Ik ben alles wat je ooit wilde worden. Vertrouw op mij en ontdek de dingen die je nooit verkende. Verzaak aan mij en vergeet de vrijheid in jezelf. Het leven is een grote leugen en de waarheid is een utopie. Nooit zul je weten wat je wilde weten. Ik kan je alleen maar vergezellen op je eenzame weg door het bestaan. Ik ben een ongeluk in Italië, een helm uit Duitsland, een frisdrank uit Amerika, een meubel uit Zweden. Ik ben een oorlog in Afghanistan, een aardbeving in Japan, een volkerenmoord in Afrika. Ik ben alles wat je maar wil dat ik ben...'

Hij voelde de woorden door zijn lichaam razen als boodschappers van een woekerend virus dat zich verspreidde met de snelheid van het licht. Tegenspartelen had volstrekt geen zin meer. Haastig rende hij de trap op en stormde de slaapkamer in, waar hij kleren en schoenen aantrok. Daarop snelde hij weer naar beneden en donderde van pure opwinding zowat van de trap. Zonder dralen opende hij de voordeur en stapte toen samen met het Niets de wijde wereld in.

LUCAS SOMATH

Lucas Somath opende traag de ogen en staarde geeuwend naar het plafond. Another bloody day in paradise, dacht hij smalend en loste een droge knaller van formaat. Alweer was hij erin geslaagd om een woelige nacht met vanzelfsprekend gemak te doorworstelen, alsof slapeloosheid de norm was geworden in een stuurloos leven zonder enig perspectief. Door de vergeelde gordijnen klaarde het grauwe ochtendlicht de ruimte op en liet een wellicht onvermijdelijke regenbui vermoeden. Waarom bevond hij zich niet op een tropisch eiland met ivoorwitte stranden en helblauwe hemels? Waarom lag hij niet in een lekkere hangmat met een mojito in de hand en een cohiba tussen de tanden? Waar had hij toch gefaald? Het waren nijpende vragen die van je zorgvuldig gekoesterde levensillusie geen spaander meer heel lieten. Evenmin hoefde je te rekenen op een schadevergoeding voor gefaalde pogingen, want verzekeraars waren als de dood voor sukkels die de boot hadden gemist. Hij stak een sigaret op, inhaleerde gretig terwijl de warme rook zijn longen wellustig streelde. Een leven zonder tabak was volstrekt ondenkbaar. Meer nog, hij beschouwde deze gewoonte niet alleen als een onweerlegbaar bewijs voor zijn onstuitbare levensdrang, maar tevens als een noodzakelijk kwaad dat hem hielp om de benauwende commotie van het bestaan te verdragen.

Ondanks zijn eigenzinnige karakter beseftte hij dat hij de genegenheid van anderen niet kon missen. Liefde, vriendschap en affectie waren van het allergrootste belang. Mensen behoefden nu eenmaal een permanente dialoog om zichzelf te kunnen ontplooien. Maar ofschoon hij zich vaak afvroeg wat hij eigenlijk op deze aardbol uitspookte, slaagde hij er maar niet in om hierop een bevredigend antwoord te formuleren. Op de filosofie hoefde je alvast niet te rekenen. Noch eender welke godsdienst of religie. Bracht de wetenschap misschien soelaas? Of was het alleen de liefde die je kon redden? Tot

nader order bleef het antwoord op het bestaan beperkt tot een wazige hypothese die je geenszins met redelijkheid kon staven. Misschien moest hij er de Bijbel maar eens op naslaan. Of waarom niet, de Koran... Al was het maar om een verklaring te vinden voor dat verblindende extremisme dat overal zo fel de kop opstak. Toch sprak de grenzeloze devotie waarmee die biddende zieltjes zich een plekje in de hemel kochten tot de verbeelding. Hij was er zelfs een tikkeltje jaloers op. Wat was de reden waarom hij die vroomheid ontbeerde? Hij wist zich veroordeeld tot een benauwende inertie die hem langzaam verstikte, en als deze uitzichtloze indolentie – die evenwel niets te maken had met het kortstondig *ennui* van het moment maar alles met de bittere verzuchting van een mislukt leven – zich dan ook nog eens vermengde met de overweldigende melancholie waarin het bestaan hem onverbiddelijk onderdompelde, zakte het kaartenhuisje dat zijn laatste restjes hoop herbergde, onherroepelijk in elkaar. Welke rol was hem in dit ondermaatse toneelstuk eigenlijk toebedeeld? Was hij de joker in het kaartspel of de koning van de troef? En hoe kon iets wat toch zo ernstig was tegelijk zo belachelijk klinken?

Meer dan ooit vroeg hij zich af wat toch de reden van zijn aanwezigheid op de wereld was. Nooit had hij zichzelf ertoe gebracht om uit te vissen wat hij nu eigenlijk van het leven verwachtte. Ongetwijfeld had deze nalatigheid hem een psychologische achterstand bezorgd die nauwelijks viel in te halen. Een zeldzame keer stak de zalvende gloed der wijsheid onverhoeds de kop op, maar meestal bleef hij in het ongewisse omtrent datgene wat hem overkwam. Het leek wel of hij werd opgeslokt in een maalstroom van gedaanteverwisselingen waaruit hij niet meer kon of wilde ontsnappen. Maar wisten anderen dan beter hoe de vork in de steel zat? Of modderde iedereen maar wat aan zonder te weten waarom? Hij begreep het niet. Hoe kon je nu in godsnaam iemand worden zonder te weten wie je zelf was? Hoe moest je nu aan de werkelijkheid ontsnappen zonder te weten waarvoor je op de vlucht sloeg?

Langzamerhand was zijn leven uitgegroeid tot een duizelingwekkende opeenstapeling van onbeantwoorde vragen waarin de rede het vaker wel dan niet tegen de twijfel aflegde. Maar vanwaar kwam toch die onstuitbare drang om iedere verrekte kuthandeling zo nauwgezet mogelijk te onderwerpen aan een microscopisch onderzoek? Wat was er dan zo fascinerend aan het menselijke gedrag dat hij het zo toegewijd dissecteerde? Men beweerde wel eens dat je de ziel kon lezen in iemands blik, maar dat vond hij baarlijke onzin. Als er al een ziel was, dan liet die zich zeker niet weerspiegelen. De wanhoop die de dwalende mens ervoer in zijn absurde streven om de wereld te begrijpen, ontroerde hem evenwel mateloos. Hoe kon je de onmetelijke chaos van het bestaan op een heldere manier verklaren? En hoe vermeed je tijdens je zoektocht naar antwoorden te worden vermorzeld door de genadeloze pletwals van de werkelijkheid? Kon de mens in deze jachtige tijden überhaupt nog wel genieten van het leven? Het leek wel of hij zich voortdurend klem reed in zijn eigen vraagstellingen. Niets klonk hem nog vertrouwd in de oren, daarvoor was zijn ontgoocheling te groot. Slechts door alle hoop op te schorten, hield hij zich nog overeind. Hij was gedoemd om rusteloos te blijven zwerven als een reiziger zonder kompas. Zonder antwoorden. Zonder vader. Zonder god.

HOOP, SOAP EN WANHOOP

Toen hij geboren werd in kamer 41 van het gloednieuwe Saint-Vincentziekenhuis in Paramaribo, stond zowat de hele kraamafdeling in rep en roer, want nadat men hem door middel van een keizersnede op de wereld had gebracht, plaste hij spontaan onder luid gekrijs de verbouwereerde gynaecoloog onder. Toen hij echter geen lucht meer kreeg, werd hij meteen aan een beademingsmachine gekoppeld. Het scheelde geen haar of hij was in zijn moeders schoot gestorven. Maar ondanks alles overleefde hij dus zijn roerige geboorte. Helaas kon zijn vader hierbij niet aanwezig zijn omdat hij het te druk had met allerlei zakelijke beslommeringen. Beide ouders stamden uit een welgesteld milieu ten westen van België en waren naar Paramaribo afgezakt om er een hotel uit te baten dat hun was nagelaten door een oom van Lucas' moeder. Theo Veenman was jarenlang een gerespecteerde vastgoedmakelaar geweest in Suriname. Op zijn vierentwintigste had hij al een druiper en op zijn veertigste kreeg hij last van jicht. Rond zijn vijftigste werd hij na een felbevochten veiling de trotse eigenaar van een poepchic hotel. Zijn probleem was dat hij op grote voet leefde en vaak op de rand van het bankroet balanceerde. Hij rookte de beste havana's, hield van een goed glas wijn en omringde zich graag met wulpse dames van lichte zeden. Daarnaast toonde deze volbloed levensgenieter zich ook nog een gepassioneerde verzamelaar van primitieve kunst. Hoewel hij door de jaren heen een bom duiten verdiende, eindigde hij toch volslagen berooid. Daar waren slechte investeringen, roekeloze uitgaven en een beroerde boekhouding allerm minst vreemd aan. Even zag het er zelfs naar uit dat hij ook het hotel zou moeten verkopen, maar dat werd op het nippertje voorkomen door tussenkomst van een bemiddelde vriend. Tot driemaal toe was hij in het huwelijksbootje gestapt maar nooit had hij de ware zielsverwante gevonden. Tot zijn grote spijt had geen van zijn vrouwen hem de kinderen geschonken waar hij zo naar verlangde. Dat bleek volgens het korte testament toch zijn

grootste verdriet te zijn geweest. Toen hij op zekere dag van zijn dokter te horen kreeg dat hij ongeneeslijk ziek was, hoefde hij niet lang na te denken aan wie hij zijn domein zou schenken. Hotel Brocopondo, een indrukwekkend complex met vijftien kamers, een sauna, een zwembad en twee tennisbanen, werd nagelaten aan zijn allerliefste Alba, het nichtje met wie hij al jaren correspondeerde en dat op trouwen stond met de jonge architect Peter Somath, een kerel wiens tomeloze ambitie amper onderdeed voor zijn appetijt in vrouwelijk schoon. Enige tijd later benam Theo zich van het leven door een overdosis Seconal door te spoelen met een fles Courvoisier. Aanvankelijk was Alba erg bedroefd om de dood van oomlief, maar toen ze hoorde van de erfenis sloeg haar treurnis al gauw om in ongebreidelde euforie. Nooit had ze kunnen vermoeden dat Theo haar zo'n warm hart toedroeg. Toen ze echter met haar kersverse echtgenoot ter plaatse kwam om zich van de toestand te vergewissen, zonk de moed haar alras in de schoenen. Het hotel bevond zich in zo'n belabberde staat dat het een titanenarbeid zou vergen om het weer bewoonbaar te maken. Na lang beraad besloot ze met pijn in het hart om het pand van de hand te doen daar zij noch Peter over de nodige middelen beschikte om het op te knappen. Maar Peter aarzelde. Na lang op haar te hebben ingesproken, kon hij Alba ervan overtuigen om de verkoop van het hotel nog even op te schorten. Bij hun terugkeer in België stelde hij alles in het werk om hun droom alsnog te verwezenlijken. Tegen alle verwachtingen in vond hij een aantal zakenlui bereid om te investeren in het project. Het hotel, zo verzekerde hij hun, was een ware goudmijn die slechts wachtte op ontginning. Daarnaast sprak hij ook enkele bemiddelde familieleden aan van wie hij wist dat ze moeilijk aan zijn voorstel zouden weerstaan. Je moest jongelui toch een kans geven als ze iets wilden bereiken? Toen het koppel bovendien een fikse lening bij de bank wist los te peuten, werd het een fluitje van een cent om zowel ouders als schoonouders over de streep te trekken. Niet dat men nu stond te popelen om centen te steken in zo'n riskant project, maar er was in

ieder geval een grote bereidwilligheid om te geloven in hun slaagkansen. Dolgelukkig dat hun droom in vervulling ging, beseften ze maar al te goed dat mislukken geen optie was. Het beloofde een zware klus te worden, maar onder geen voorwaarde mochten ze het vertrouwen beschamen dat men in hen stelde. Daarenboven leek het vooruitzicht op een lang leven onder de zon een van de aantrekkelijkst denkbare opties. Na een jaar voorbereiding – plannen werden bedacht, getekend, herdacht en vervolgens hertekend – waren ze ten slotte klaar om de sprong in het ongewisse te wagen. Aannemers werden gecontracteerd, renovatieplannen ingediend en materialen aangekocht, maar al gauw werd duidelijk dat de zaken niet zomaar van een leien dakje zouden gaan. De werken liepen uit, lagen stil of werden opgeschort. Was het geen geweigerde bouwvergunning, dan was het wel een bestelling die niet tijdig kon worden geleverd. Aannemers werden hartelijk bedankt voor bewezen diensten en architecten vervangen met de regelmaat van de klok. Ook de werklust van de lokale bouwvakkers liet flink te wensen over. Alleen op pure wilskracht wist het getergde koppel deze hachelijke periode te overleven. Het kostte hun bloed, zweet en tranen om het pand wat van zijn oude luister terug te geven en pas toen dit grotendeels was gelukt, ging het hun wat meer voor de wind. Op aanraden van een bevriende makelaar huurden ze vervolgens een ervaren boekhouder in die hun tot op de komma voorrekende hoe het hotel op de efficiëntste manier kon worden uitgebaat. Ondertussen raakte Alba zwanger en hoewel het koppel aanvankelijk aarzelde om het kind te houden, beslisten ze na veel wikken en wegen om het toch te doen. Naarmate de jaren verstreken, werd het hotel zowel voor drukbezette zakenlieden als rijke toeristen een echte trekpleister die uitgroeide tot een winstgevende onderneming met veertien personeelsleden. Terwijl Peter zich voornamelijk met het onderhoud en de administratie bezighield, ontfermde Alba zich over de klanten en het personeel. Inmiddels hadden ze ook een deel van de winst in percelen bouwgrond geïnvesteerd die ze voor een prikje op

de kop hadden getikt. Het succes van het hotel trok nieuwe investeerders aan, die met hun ambitieuze projecten de vastgoedprijzen de hoogte in joegen. Na de woelige tijden waarin ze hard hadden geknokt om overeind te blijven, brak nu een periode van voorspoed aan. Maar de hoge werkdruk had hen zowel fysiek als mentaal ondermijnd. Om nog maar te zwijgen over de ruzies, frustraties en onzekerheid die ze erbij moesten nemen. Vandaar dat Alba besliste om wat gas terug te nemen toen Lucas in de puberteit belandde. Althans, dat probeerde ze toch met wisselend succes. Van zijn kant ontvluchtte Peter de stress door zich in de drank en het gokken te storten. Bovendien kon hij zijn handen niet afhouden van de dienstmeisjes die Alba rekruteerde. Zij liet hem begaan omdat ze wist dat haar argumenten op Peter nauwelijks vat hadden en het onschuldige gestoei tenslotte geen ruzie waard was. Maar toen het koppel op zekere dag onverwachts bezoek kreeg van Alba's boezemvriendin liep het mis. Francine Houttens, een gewezen fotomodel met internationale reputatie, was op doorreis in Zuid-Amerika en besloot haar lange trektocht door het continent te onderbreken om haar jeugdvriendin op te zoeken. Beide vrouwen waren dolblij om elkaar na al die jaren terug te zien. Maar die prille euforie werd al gauw in de kiem gesmoord toen bleek dat Peter zijn zinnen op Francine had gezet. Ze bleek een makkelijke prooi voor een geduldige jager die haar langzaam maar zeker in het nauw dreef. Na een poosje weerstond ze niet meer aan zijn avances en de twee begonnen een geheime verhouding. Maar nu ze Alba had verraden, viel haar een aartsmoeilijke keuze te beurt. Ze kon ofwel haar boeltje pakken en verdwijnen, ofwel met Peter doorgaan tot ze werden ontmaskerd. Niet dat Alba blind was voor Peters verleidingsoffensief, maar zoals gewoonlijk liet ze haar verbolgenheid niet blijken. Geen enkele vrouw was veilig voor Peter en ook Francine zou dit weldra beseffen, dacht ze. Maar ze vergiste zich. De heikele toestand zorgde voor flink wat spanning, maar de hoge werkdruk voorkwam dat de boel escaleerde. Tot het moment waarop Francine doodleuk

aankondigde dat ze het zo naar haar zin had dat ze best nog wel een maandje langer wilde blijven. Op dat moment overwoog Alba om in te grijpen, zonder het daadwerkelijk te doen. Niet alleen was ze beducht voor de confrontatie met de tortelduifjes, maar ze wilde haar vriendschap met Francine geenszins hypothekeren. De vraag was alleen hoe lang ze nog in hun duivelse spelletje wilde meegaan. Intussen werd er op vrijwel iedere mogelijke plek van het hotel geneukt. 's Nachts in de tuin of aan het zwembad, 's ochtends dan weer in een kamer of op een balkon. Er bleef zowat geen enkel hoekje meer over waar niet werd gevogeld. Tot Alba hen op een vroege ochtend betrapte in het tuinhuis. Peter werd verrast met de broek op de enkels en een kreunende Francine op zijn schoot. Een fraai spektakel waar Alba haar conclusies uit trok. Het bevrijdende gevoel dat haar hierbij overviel, wees erop dat er een einde was gekomen aan haar kwelling. Eindelijk was ze erin geslaagd om Peter los te laten. Hoewel het hotel haar toebehoorde, voelde ze er niets meer voor om nog langer in Suriname te blijven. Nadat ze Peter verplichtte om haar tegen een exorbitante som uit te kopen, zette ze de echtscheidingsprocedure in gang. Toen alle zaken ten slotte waren geregeld, vertrok ze samen met Lucas naar België. Na enkele maanden te hebben doorgebracht bij haar ouders, kocht ze een appartement in Brussel. Via vrienden vernam ze dat Peter met een zwangere Francine in het huwelijksbootje was gestapt. Mijn God, dacht ze, wist dat mens wel waar ze aan begon? Nu goed, dat die twee maar deden wat ze niet konden laten... Maar ofschoon ze erin geslaagd was om de pijn van de scheiding te verdringen, aarzelde ze of ze die ballast wel kon blijven torsen. Na de verlossing had verbittering de bovenhand genomen, maar nu voelde ze alleen nog pijn. Ze trachtte Peter uit haar geheugen te wissen en troostte zich met de gedachte dat de wonde vroeg of laat zou helen. Af en toe schreef Lucas Peter een brief, die doorgaans pas maanden later beantwoord werd. Een zeldzame keer stuurde Peter hem een geschenkje, maar zijn jeugd ging grotendeels voorbij zonder dat hij zijn vader terugzag. Hij

bleef de hoop koesteren dat zijn ouders zich op een goede dag zouden verzoenen, maar die dag leek almaar verder verwijderd. Soms was het gemis zo ondraaglijk dat hij spontaan in snikken uitbarstte als hij met zijn moeder door het park liep en een koppel met hun kinderen zag spelen. Alba was radeloos en vroeg zich af hoe ze haar zoontje kon helpen. Wat stond hem wel niet te wachten als de breuk op haar al zo'n verwoestende impact had gehad? De schade die zijn vaders afwezigheid bij hem teweegbracht leek onherstelbaar en naarmate de jaren verstreken, groeiden de twee almaar verder uiteen. Peters ijzige zelfzucht bleek ook nog uit heel wat andere feiten. Gebukt onder een zware schuldenlast – daar was een slopende gokverslaving niet vreemd aan – besliste hij in een ultieme wanhoopsdaad om een volmacht te vervalsen teneinde een deel van Francines spaargeld los te peuten. De hieruit resulterende beursbelegging had catastrofale gevolgen. Toen Francine dit te horen kreeg, besloot ze prompt om het zinkende schip te verlaten. Ook zij vroeg de echtscheiding aan en lapte Peter op de koop toe een proces aan de broek wegens misbruik van vertrouwen. De daaropvolgende juridische strijd werd een uitputtingsslag waar alleen hun advocaten beter van werden. Uiteindelijk won Francine het pleit en keerde samen met haar dochttertje terug naar Frankrijk, waar ze in de hoofdstad nog een flat bezat. Peter bleef geruïneerd achter, raakte zwaar aan de drank en zag zich verplicht om de schaarse eigendommen die hij nog bezat te verpatsen. Hiervan was Alba uiteraard niet op de hoogte, tot ze op een dag een brief kreeg van Francine waarin deze alles opbiechtte en haar om vergiffenis smeekte voor het leed dat ze haar berokkend had. Het bleek vergeefse moeite, nooit zou Alba vergeten wat haar was aangedaan. Niet alleen was ze door haar boezemvriendin verraden, maar bovenal had ze de man verloren met wie ze samen oud wilde worden. Een onbetrouwbare hufter die als de eerste beste idioot zijn pik was achternagehold. Hoe was het in hemelsnaam zo ver kunnen komen?

Hoe was het mogelijk dat vrouwen zo naïef waren als het op liefde aankwam? Waarom wilden ze maar niet begrijpen dat ongebreidelde wellust zelfs de grootste toewijding verdrijven kon?

DE NAGEBOORTE VAN HET LEVEN

Op een marktplaats zaten oude mannen op houten banken te wachten op hun nakende dood. Ze haalden herinneringen op aan hoe het vroeger was, klaagden onophoudelijk over hun talloze kwaaltjes, jammerden over hun karige pensioen of sakkerden op het slechte weer dat maar niet leek te veranderen. Verwonderd gaapten ze naar de veranderende wolkenhemel terwijl ze wegdroomden in de zachte glooiingen van hun verleden. Door nostalgie overweldigd, werd hun geheugen een labyrint waarin ze steeds verder verdwaalden. Alle hoop voorbij, begaven ze zich rustig naar het einde dat ongetwijfeld niet lang op zich zou laten wachten. Terwijl ze vroeger allerlei plannen hadden gesmeed om de wereld te verbeteren, wensten ze nu alleen nog te veranderen van een oude pad in een jonge prins. Ooit hadden ze dromen en verlangens gekoesterd, maar nu leek hun geluk voorgoed te zijn verdwenen in de ondoordringbare mist van het verleden. Mettertijd was hun bestaan uitgegroeid tot een ondraaglijke last die ze ondanks een grenzeloze weerzin toch halfhartig bleven torsen. Maar wat een verademing was het wel niet om niet meer in het gareel te hoeven lopen en te kunnen verzaken aan de vele verplichtingen waartoe het leven hen gedwongen had. Wat een bevrijding betekende het niet om niet meer te moeten denken aan de bevrijding – de gruwel te kunnen vergeten, de doden te mogen begraven, nooit meer te moeten worden, nooit meer te moeten zijn – om ten slotte uit te doven als een kaars die niet meer aan de wind weerstond. De strijd was gestreden, de magere en vette jaren voorbij, het lichaam vervallen en de geest verwoest. Ze hadden elkaar niets meer te verwijten en hun plicht gedaan, wat dat ook mocht betekenen. Maar intussen was de wereld er zeker niet vreedzamer op geworden. Volgens de media waren de tijden zelfs gewelddadiger dan ooit. Je hoefde slechts naar de radio te luisteren, de televisie te bekijken of de kranten erop na te slaan om dat te kunnen vaststellen. Zelfs het weer viel nauwelijks nog te vertrouwen; tropische temperaturen in het putje van de winter en vallende herfstbladeren aan het begin van de lente... Wat stelde dat in godsnaam voor? Onmiskkenbaar zond de natuur uiterst verontrustende signalen uit. Bovendien werd alles steeds duurder. Je hoefde je neus nog maar

buiten te steken of je mocht al betalen voor de ingeademde lucht! Welkom in de waanzin van de vrijemarkteconomie! Maar goed, we mogen ons al gelukkig prijzen dat we niet in Afrika geboren zijn. Die arme drommels weten helemaal niet meer van welk hout pijlen te maken... Dag en nacht wijst de reclame ons erop hoe bevoorrecht we in het Westen wel zijn. Neen, meneer, uw nieuwe coupé is helaas nog niet geleverd en ja, mevrouw, uw wasdroger is dringend aan vervanging toe. Nu wil het toeval dat we net een nieuw modelletje in promotie hebben dat ongetwijfeld aan uw hoogste eisen voldoet. Zelf hoeft u uiteraard niets te ondernemen, alles wordt voor u geregeld, u krijgt van ons een krediet tegen de voordeligste condities. Onze prijzen, lief mevrouw, zijn werkelijk onklopbaar! Kom, beste mensen, breek uit uw sleur en gooi alle oude rommel overboord! Durf toch eens wat avontuurlijker te leven! Koop een nieuwe laptop, desktop, BlackBerry, Blueberry, Brownberry, iMac, iPod, iPhone, iFuck, ach, koop gewoon de hele santenkraam en we gooien er nog een gratis dvd-recorder bovenop! Wat zegt u me daarvan? Zo'n kans laat toch geen zinnig mens aan zich voorbijgaan? Ach, het leven kan zo mooi zijn als je je dromen maar kunt verwezenlijken. Dat is tenslotte toch waar het om draait in deze fijne democratie? Hoe moet een hedendaagse mens zich anders waarmaken? Koop een flatscreen, widescreen, split-screen, touchscreen, koelkast, droogkast, klerenkast, diepvries, koffiezetmachine, wasmachine, vaatwasmachine, naaimachine. Koop tevens een racefiets, mountainbike, citybike, hometrainer, motorfiets, sportwagen, jeep, mobilhome, raceboot, zeiljacht, vliegtuig. Koop een nieuw bankstel, buffetkast, eettafel, tapijt, schilderij, bibliotheek, keuken, badkamer, slaapkamer, sauna, stoombad, jacuzzi, zonnebank, zwembad en wijnkelder. Koop een nieuwe job, een nieuwe vrouw, een nieuwe man, nieuwe kinderen, nieuwe familie, nieuwe huisdieren, nieuwe vrienden. Koop nieuwe bouwgrond, een nieuwe woning, een nieuw buitenverblijf, een nieuw lichaam, een nieuw brein, een nieuw gezicht. 'Angst te koop!' schreeuwt een opgelapte heks op de markt van de afprijzing, maar de oude mannen kijken nauwelijks op, verveeld als ze zijn door hun verblijf in rusthuis OUDERDOM. Doelloos staren ze voor zich uit in een ondraaglijke stilte die slechts onderbroken wordt door slijmerig gehoest, branderige oprisping en hinder-

lijke flatulentie. Het is duidelijk dat de hedendaagse samenleving de bejaarde westerling almaar minder te bieden heeft terwijl hij toch ontegenzegglijk deel uitmaakt van het snelst groeiende bevolkingssegment. Hoe kan dat nu? Een correcte bijsturing van deze kwestie helpt het probleem ongetwijfeld snel de wereld uit. Bejaarden doen er beter aan om wat vlugger van de aardbol te verdwijnen. Tenslotte tasten zij met hun aftakeling de vitaliteit van de gemeenschap aan en hypothekeren aldus de broze dynamiek van de maatschappij. Bovendien is een kwakkelende lidstaat toch wel het laatste waar de Europese Unie op zit te wachten! En zeg nu zelf, welke regering kan het zich nog veroorloven om te blijven investeren in een verlieslatend project? Ofschoon we het niet graag oprakelen, mag het toch al eens gezegd worden: ongetwijfeld gaat het hier om een sprekend voorbeeld van schaamteloos profitaat op de kosten van jonge, hardwerkende tweeverdieners. Je mag toch niet denken aan het enorme gat die deze kwijlende wrakken jaarlijks in de begroting slaan! Strikt genomen kan men bijvoorbeeld een bescheiden ouderdomstaks invoeren. Nog strikter genomen dient men beter een wetsvoorstel in dat de mogelijkheid tot gedwongen levensbeëindiging bekrachtigt. Beeld je toch eens in welke kansen zich voordoen als dat slapende kapitaal uit het pensioenfonds wordt vrijgemaakt! Daar betalen we gewoon handje contantje de hele staatsschuld mee af! Om nog maar te zwijgen over de enorme woongelegenheid die zo'n drastische ingreep met zich meebrengt. Kortom, het wordt dringend tijd dat men plaatsmaakt in het voorraam van de vleeswinkel want dat jonge volkje wil wel eens wat anders dan taaie varkensspiering op zijn bord! Het is, met andere woorden, wenselijk dat onze huidige demografie eens grondig wordt herzien teneinde een sociale crisis te voorkomen. De oplossing ligt nochtans voor de hand: maak de dood gewoon aantrekkelijker voor zijn klanten! Probeer het taboe rond waardig sterven bespreekbaar te maken. Stimuleer bejaarden bij hun keuze en overtuig hen van de impact die hun beslissing op de samenleving hebben kan. Het is toch niet omdat ze met een been in het graf staan dat ze de toekomst niet positief kunnen beïnvloeden! Naast euthanasie en zelfdoding zijn er tenslotte nog heel wat andere manieren waarop de veeleisende consument het tijdelijke met het eeuwige kan verwisselen. Toch lijkt enige

waakzaamheid hierbij niet overbodig. Het verleden heeft immers al genoeg aangetoond dat radicale vormen van exterminalie niet altijd even doeltreffend zijn. Het spreekt voor zich dat een empathische benadering van deze kwestie essentieel is als men de senioren onder ons van dit initiatief wil overtuigen. Tenslotte blijven deze burgers – hoe oud ze ook mogen zijn – vooralsnog trouwe belastingbetalers. Dus stel ik voor dat de begrafeniskosten van hen die kiezen voor een geactiveerd overlijdingscontract, volledig door hun ziekenfonds worden terugbetaald. Ik denk hierbij ook aan een stimuleringspremie die de mensen in staat stelt om hun laatste dagen op een aangename manier door te brengen. Opdat de nabestaanden op hun beurt van deze formule kunnen genieten, stel ik voor dat de overheid hun trouw beloont door de stervenspolis vanaf de pensioengerechtigde leeftijd fiscaal aftrekbaar te maken. Het zijn maar enkele van de talloze mogelijkheden die zich in dit veelbelovende dossier aandienen. Het hoeft niet te worden benadrukt dat dit vooruitstrevende initiatief het hedendaagse individu onvermoede kansen biedt. Op het eerste gezicht lijkt deze ingreep misschien radicaal, maar als men de voordelen ervan ontdekt, zal men beseffen hoezeer het de algemene levenskwaliteit verhogen kan. Kijk, het valt toch niet te ontkennen dat er te veel ouwe knarren op deze planeet rondlopen! Geloof me, indien er niet spoedig wordt ingegrepen, komen daar geheid nog brokken van! Eén ding staat echter vast: op mij kunt u rekenen als het erop aankomt deze sluimerende dreiging een halt toe te roepen. Maar er is wel grote haast bij, want inmiddels stromen de ladingen nieuwe mensen onverdroten toe en het moge duidelijk zijn dat ook zij geen enkele minuut te verliezen hebben alvorens hun leventje kruissnelheid bereikt. Iedereen heeft toch recht op een zinvol bestaan alvorens in de hemel te worden opgenomen? De mogelijkheden zijn eindeloos, men piekert zich te pletter, spuugt zich in de handen en speurt verder tot men iets vindt wat min of meer aan de eigen wensen beantwoordt. Men wrijft zich glad tot men blinkt als een biljartbal die maar blijft rollen tot hij tenslotte in het gat verdwijnt. DIT WAS UW LEVEN, KUNT U HET GELOVEN?

Verbolgen las hij de laatste zin van het moeizaam doorploeterde HFDSTK en kon zijn ogen niet geloven. Dat een sluwe vos als hij zich nog liet vangen door dergelijke onzin was behoorlijk verontrustend. Dat kon toch niet de reden zijn waarom al die bomen werden omgehakt? Geïrriteerd overzag hij de stapel volgekrabbelde velletjes die zijn werktafel overwoekerden en slaakte een diepe zucht. Hoe lang zou het nog duren voor hij begreep dat literatuur zijn ding niet was? Tijdens zijn jeugd was hij door het filmmedium bezeten geraakt en aanvankelijk had hij ook plannen gekoesterd om in die richting verder te gaan, maar na zich jarenlang stierlijk te hebben verveeld op de plaatselijke filmacademie en daarna als stagiair te hebben meegewerkt aan enkele cinematografische miskleunen van formaat, was voor hem de maat vol. Hij besloot andere horizonten te verkennen en zich toe te leggen op de beeldende kunst.

Na een aarzelende start, waarbij hij met allerlei uitdrukkingsvormen experimenteerde, stortte hij zich als een bezetene op het schilderen. Na ongeveer drie jaar waren er voldoende werken om een tentoonstelling te rechtvaardigen. Verrassend genoeg raakten die tijdens de opening allemaal uitverkocht. Die razende start gaf hem het nodige vertrouwen om door te gaan op de ingeslagen weg. Niet dat de toonaangevende galeries nu stonden te trappelen om hem binnen te halen, maar hij verkocht wel genoeg werken om te overleven. Het frustreerde hem evenwel mateloos dat het kritische succes uitbleef. Hoewel hij soms diepe twijfels had bij de te varen koers, raakte hij er stellig van overtuigd dat men het belang van zijn werk niet kon blijven negeren. Hij zwoer niet te zullen rusten alvorens de kunstwereld de relevantie van zijn oeuvre onderkende. Maar hoe uitzonderlijk het werk volgens hem dan ook mocht zijn, een doorbraak bleef helaas uit. Naarmate de jaren verstreken, ging het hem financieel ook steeds minder voor de wind. Misschien was zijn werk niet toegankelijk genoeg of conceptueel te weinig onderbouwd maar men leek hoe dan ook genoeg van hem te hebben. Wellicht speelde zijn stugge

karakter daarbij een grote rol, maar vooral leek de radicale manier waarop hij stilistische eenduidigheid vermeed een bepalende factor in zijn kwakkelende carrière. Daarnaast had de weigering om zijn werk inhoudelijk te verklaren bij bepaalde gezaghebbende critici kwaad bloed gezet, en dat was volgens zijn galeriehouder de druppel die de emmer liet overlopen. Na een periode van bezinning beseftte hij dat verder werken geen zin meer had. Hij moest aanvaarden dat zijn loopbaan als beeldend kunstenaar voorgoed voorbij was. Enkele maanden later begon hij om den brode te werken bij een transportbedrijf waar een vriend hem had binnengeloodst. Na lang aarzelen besloot hij dat de tijd rijp was om te gaan schrijven. Wat het zou worden wist hij niet, maar daar zou hij ongetwijfeld snel achter komen.

Hij stak een sigaret op en las de laatste paragraaf van het afgewerkte HFDSTK.

Dit was zonder meer geklungel van het ergste soort, ergerlijk gezwam dat elke vorm van diepgang miste maar zich desondanks toch schaamteloos presenteerde als literatuur. Hoe zou hij er ooit in slagen om een volwaardig verhaal neer te pen-
nen als hij nu al zo'n moeite had bij het formuleren van zijn gedachten? Ontdaan begaf hij zich naar de woonkamer, waar hij uit de buffetkast een fles whisky tevoorschijn toverde. Daarvoor was het misschien nog wat vroeg op de dag, maar hij voelde dat hij een opkikkertje best gebruiken kon. Hij schonk zich een flink glas uit, nam een grote slok en walste de alcohol in zijn mond rond terwijl hij zich terug naar zijn werkkamer begaf. Hij vond het zalig om langzaam dronken te worden in de geborgenheid van een vertrouwde omgeving, omdat hij zich daar kon overleveren aan zijn tomeloze verbeelding en in alle rust kon verder schaven aan een eigenzinnig wereldbeeld. Hier sprak hij de muze fluisterend aan en sprokkelde hij de vele argumenten waarmee hij met een pijnlijke trefzekerheid zijn weerzin tegen het leven beleed.

Hoewel het romantische concept van de hongerkunstenaar hem wel aansprak, beseftte hij tevens dat het een cliché was waarmee gemakzuchtige artiesten maar al te makkelijk scoorden. Niets leek hem nog authentiek en hij wist niet meer welke rol hem in de groteske komedie van het leven was toebedeeld. Naar de drank teruggrijpen was in ieder geval uitgesloten. Dat had zijn dokter hem na het vaststellen van een ernstige leverkwaal ten stelligste afgeraden. Maar hoewel de jaren van verstand nu eindelijk leken te zijn angebroken, herviel hij soms nog in zijn oude gewoontes. Hij miste de drank enorm en was ervan overtuigd dat de drank hem evenzeer miste. Echte boezemvrienden rukte je toch niet zomaar uiteen?

En wat bleef er nog over van de liefde? Enkele keren had ze onverwachts toegeslagen om dan weer even snel te verdwijnen. Hij kon zich maar niet van de indruk ontdoen dat hij er volstrekt geen talent voor had. Als hij alleen maar dacht aan de verwoestende gevolgen die een allesverslindende passie kon aanrichten, zonk de moed hem alras in de schoenen. Het volstond dat een knappe deerne hem in de ogen keek of hij begon als een puber te blozen. Hij leek verdorie wel autistisch als het op intimiteit aankwam! Niettemin smachtte hij meer dan ooit naar de ware liefde omdat hij voelde dat de klok onbarmhartig verder tikte. De kans op een geschikte levenspartner werd almaar kleiner en het ontmoedigende vooruitzicht te worden veroordeeld om de rest van zijn dagen alleen met zichzelf te moeten doorbrengen, was ronduit ondraaglijk.

Eenzaam kwam de mens ter wereld, om korte tijd later alweer in de eeuwigheid te verdwijnen zonder te achterhalen wat het leven hem nu eigenlijk had bijgebracht. De zeldzame voorbeelden die het tegendeel bewezen, vond je in enkele memorabele dagboeken of een schaarse, onopgesmukte autobiografie. Zelf kreeg hij het er steeds moeilijker mee om zich nog bloot te geven, alsof de jaren in afzondering zijn misantropie nog hadden aangescherpt. Melancholie, zelfmedelijden en een

diepverankerd cynisme waren de wankelende steunpilaren geworden die zijn verzakkende levensconstructie nog amper overeind hielden. Lucas Somath, een onverbeterlijke piekeeraar die reeds veertig jaar rondzwierf in de schaduw van het leven, was werkelijk ten einde raad. Hoe ouder hij werd, hoe meer zijn leven begon te lijken op een ranzige soap die zich eindeloos herhaalde.

Maar als hij zo nodig de pen ter hand wilde nemen, dan moest hij uiteraard wel weten waarover hij het zou hebben. Het grote waarom was een tragisch mysterie, een enigma dat zichzelf onvermoeibaar in de staart bleef bijten. Met wat geluk slaagde je erin een tipje van de sluier op te lichten maar meer zat er echt niet in. Vervolgens moest zo'n schaars moment van luciditeit met beide handen worden aangegrepen om die belangwekkende bevindingen zo nauwgezet mogelijk te verwoorden. Maar wat als je je stem niet vond en almaar bleef aarzelen waarover je wilde schrijven? Daarmee hield de wereld helaas geen rekening. Indien je niet kon kiezen in het leven, telde je gewoon niet mee. Meer zelfs, voor je goed en wel beseftte hoe de vork in de steel zat, was dat armzalige leventje reeds voorbij. En waar bleef je dan met je koffertje vol vragen waarop nooit een antwoord kwam? Deze sombere gedachten brachten hem echter op een lumineus idee. Wat als hij nu eens probeerde om zijn neuroses van zich af te schrijven op de openhartigste manier? Misschien zou hij er zo wel in slagen om de essentie van zijn streven te vatten. Het klonk allerm minst eenvoudig maar toch was het zeker een poging waard. Al was er maar één persoon op de hele wereld die hem kon begrijpen en voelde hoe ongelijk de strijd was die hij tegen het leven voerde.

Flink aangeschoten gleed hij weg in een extatische roes waarin hij zichzelf ontmoette als gevierde schrijver die bij zijn vele lezers een ontzaglijke bewondering afdwong. Voorts was deze erudiete kosmopoliet zeer aantrekkelijk en steeds onberispelijk gekleed. Opvallend was hoezeer zijn nonchalante houding

en ietwat gespeelde schuchterheid bij beide seksen in de smaak viel. Goh, een knappe intellectueel die bovendien nog iets interessants te vertellen had... Nou, zoiets kwam je zeker niet elke dag tegen in luiletterland! Eindelijk werden zijn dromen werkelijkheid en kwam hij terecht in een wereld waarnaar hij altijd al koortsachtig had verlangd. Er was dat buitengewone talent dat zich orgiastisch koppelde aan een grenzeloze verbeelding. Dan had je die onstuitbare werkdrang die een tomeloze inspiratie onveranderlijk in goede banen leidde. Voorts zorgden een dynamische uitgeverij en een uitstekend redacteur voor een goedgevulde bankrekening. Het gulzige publiek hing aan zijn lippen en wilde verrast en verwonderd worden, zijn werk werd steeds extremer en explicieter, onversaagd schudde het literaire genie het ene meesterwerk na het andere uit zijn mouw, de oplagen konden niet snel genoeg worden gedrukt, hij werd vertaald in tweeëntwintig, nee, wat zeg ik, viereenveertig, of nee, wacht, waarom niet, achtentachtig talen! Zijn ego klom naar een duizelingwekkende hoogte vanwaar hij zijn publiek voldaan overschouwde en achteloos gaf hij het ene interview na het andere zonder dat er ooit een uitnodiging werd afgeslagen. De eindeloze signeersessies en onvermijdelijke tournees brachten hem in de beste kringen, de duurste hotels, de chicste restaurants en de exclusiefste herenclubs. Om het plaatje helemaal compleet te maken, werd op zijn website gemeld dat hij op een shortlist stond van mogelijke kanshebbers op de Nobelprijs, maar dat bleek uiteindelijk niet meer dan een gerucht want volgens het eerbare selectiecomité kwam zijn prille oeuvre daarvoor helaas nog niet in aanmerking. Hij kon het er alleen maar roerend mee eens zijn.

CHEERSSS! OP ALFRED, BEUURRPPSSS, NOOOBBELL!!!

Hij slaakte een diepe zucht en schonk zich nog een glas in. Geen dag ging er voorbij zonder dat er werd geschreven, maar de activiteit viel hem steeds zwaarder. Naarmate hij vorderde, werd hij immers zo veeleisend dat hij eraan begon te twijfelen of het boek ooit kon worden voltooid. Een literair debuut was een zenuwslopende onderneming die het uiterste van je krachten vergde. Het stelde je geduld en wilskracht dusdanig op de proef dat je over een groot uithoudingsvermogen moest beschikken om de opdracht tot een goed einde te brengen. Toch had een deadline weinig zin, dat betekende alleen maar bijkomende druk op de ketel. Steeds moest hij het gevoel hebben over een zee van tijd te beschikken waarmee hij een burcht van woorden optrok waarin hij onbevangen kon ademen. Het schrijven vereiste onpeilbare hoeveelheden concentratie, anders bereikte je nooit een bevredigend resultaat. Maar besepte hij wel wat hij zich op de hals haalde? Hij slikte even, geschrokken van zoveel hoogmoed. Nam hij niet wat te veel hooi op zijn vork? Overigens, hoe verkreeg je zo'n Nobeltje eigenlijk? Moest je nu echt zo diep in jezelf gaan wroeten dat je op het einde van je loopbaan werd beloond met een echtheids-certificaat? Naast dat begeerde brandmerk kreeg je op de koop toe ook nog een niet onaardige smak centen overhandigd. Meer zelfs, als je die poen buiten beschouwing liet, konden ze die prijs wat hem betrof net zo goed aan een andere sukkel geven.

Nee, andermaal begreep hij het totaal verkeerd...

Het ging om het prestige van een prijs als compensatie voor een leven dat helemaal in het teken van de literatuur had gestaan. Die Nobel kreeg je tenslotte niet zomaar in je fikken geduwd, daar moest je verdorie levenslang voor zwoegen! Kortom, je moest de wereld psychologisch penetreren om

diepzinnig over het leven te kunnen filosoferen zonder je al te intellectueel te masturberen... Hmm, misschien was het toch beter als hij zijn rijmelarijen veilig achter slot en grendel hield. Hij schonk zichzelf nog een glas in en merkte dat de drank bijna op was. Shit. Daarop zette hij de fles aan zijn lippen en dronk ze in één teug leeg. In de verte hoorde hij plots onbestemde geluiden. Het leek op gelach en gestommel op straat. Straks kwamen de roze olifantjes misschien langs... Dat werd pas lachen geblazen! Hij herinnerde zich een cartoon die hij onlangs in de *New Yorker* had opgemerkt.

A PINK ELEPHANT, A GREEN
KANGAROO AND TWO YELLOW
SNAKES STROLLED UP TO THE BAR.
'YOU'RE HERE A LITTLE EARLY,
BOYS', SAID THE BARTENDER.
'HE AIN'T HERE YET.'

Met trillende handen stak hij een sigaret op en begon zachtjes te snotteren. Vloekend keilde hij de lege fles tegen de muur en de scherven werden gensters die zijn geest lieten ontvlammen. Zijn sigaret smaakte naar whisky en de kamer zong oude volksliederen. Langzaam wiegden ze hem in slaap terwijl de televisie tegen het aanrecht sprak en er pinguïns uit de ijskast waggelden. De tafel danste een tango met de stoelen en het dressoir klapte vrolijk met haar deuren...

Waar was de onzin van het leven toch gebleven? Of was het leven soms zelf onzin? Voeg mij daar maar gerust aan toe, dacht hij.

ARS LONGA, VITA BREVIS

Alles voor de kunst, akkoord, maar genialiteit weigerde zich te manifesteren op een hongerige maag... Schrijven was een slopende bezigheid die al je aandacht opeiste en er was niet

veel nodig om het fragiele evenwicht tussen vorm en inhoud te ontregelen. Een overdaad aan woorden kon een tekst makkelijk fataal worden. Wie had er in godsnaam wat aan om zich door een kanjer van duizend pagina's te worstelen zonder de bedoeling te achterhalen? Welke schrijver was er nu zo sardonisch dat hij bewust een overvloed aan woorden gebruikte zonder daadwerkelijk iets te vertellen? Nee, dat oeverloze geliteratureluur was een misplaatste decadentie die geenszins paste in onze afgeborstelde cultuur. In deze hapklare tijden moest uit elke zin alle betekenis worden geperst opdat er niets verloren ging van haar essentie. Hedendaagse literatuur moest een noodzakelijkheid bevatten waarmee men een compacte woordenmassa kneedde die ten slotte als afgebakken taalbrood aan de hongerige consument kon worden verpatst. Hij fronste de wenkbrauwen, perste zijn lippen op elkaar en staarde doelloos voor zich uit. Nog steeds geen enkele olifant te bespeuren... De fles was leeg. Nee, de fles was kapot, verdomme. De fles was leegkapot... Mooie boel. Mooie klootzakkerij van mijn kloten! Hij sloot de ogen en was zo ladderzat dat hij amper nog wist waar hij was. Een liedje kwam hem voor de geest en hij begon het zachtjes te zingen.

*In een klein stationneke
's morgens in de vroege
stonden zeven wagentjes
netjes op een rij*

*Kwam een machinisteke
draaien aan een wieleke
Akke Akke Tuut Tuut
Weg zijn wij.*

Hij dacht aan dikke boeken en grote schrijvers. Verlichte geesten die onvergetelijke meesterwerken hadden voortgebracht, reuzen die sierlijk een ganzenveer door de inkt haalden teneinde de wonderbaarlijkste zinnen aan het geduldige perkament toe te vertrouwen. Hij dacht aan de pennenlikkertjes die een opstapje nodig hadden om op hun krukje te kruipen. Corpulente schrijvers die zich zelfgenoegzaam in hun vet wendelen en hun inspiratie vaak uit drinkgelagen of schranspartijen haalden. De rijke stinkerds die over zeeën van tijd beschikten om hun elegante mijmeringen op het witte blad te deponeren. Dan had je de hongerkunstenaars die een sobere schriftuur hanteerden teneinde hun schrale gedachten te boekstaven. Of de hypochonders die koortsachtig naar het juiste woord zochten om hun vele trauma's en neuroses te beschrijven. De mierenneukers die dagenlang piekerden over een al dan niet terecht gebruikte puntkomma. De erudiete bollebozen wier dilemma's zich verborgen in de verscheurende keuze tussen een sprankelende subjectiviteit of een ontvlambare dialectiek. En dan had je de fabrieksarbeider die na zijn slopende dagtaak toch nog de moed opbracht om verder te ploeteren aan een lijvige roman. Of wat te denken van de bejaarde ambtenaar die met de moed der wanhoop tegen de tijd vocht om zijn verhaal als nog gezegd te krijgen? Om nog maar te zwijgen over de talloze dode schrijvers die vaak ten onrechte in de anonimiteit waren gesukkeld, om pas jaren later uit de vergeetput te worden gehaald.

Soms vergeleek hij de HFDSTKKN van zijn boek met de bewoners van een metropool. Daar ontmoette je lieden van allerlei slag zonder te kunnen achterhalen wie je precies voor je had. De onvoorspelbare kronkels die het verhaal maakte waren de grootste troef waarover hij beschikte en ofschoon hij steeds klaarstond om in te grijpen als het nodig was, leek het boek als het ware zichzelf te schrijven. Hij verlangde alleen maar dat het zijn onvoorwaardelijke drang naar vrijheid manifesteerde. In een progressieve cultuur was artistieke vrijheid vanzelf-

sprekend, terwijl een repressief beleid iedere kans aangreep om dat precaire voorrecht te vernietigen. Maar ongeacht het politieke klimaat moest een kunstenaar hoe dan ook beducht blijven voor de sluimerende zelfgenoegzaamheid die hem bedreigde. Omdat de uitgeverswereld steeds conservatiever werd – meer dan ooit draaide het om centen en percenten –, was er almaar minder plaats voor experiment of avontuur. Boeken leken zowel stilistisch als inhoudelijk steeds meer op elkaar. Dat maakte de verkoop stukken eenvoudiger en zorgde ook bij de pers voor minder verdeeldheid. Tenslotte werd iedereen daar toch alleen maar beter van? En wat moest je trouwens met een pluralistische levensvisie als je die nauwelijks aan de straatstenen kwijtraakte?

Op deze ontnuchterende vaststellingen kon best wel eens geklonken worden! Maar het glas bleef leeg want de drank was op. Hij dacht aan de onmetelijke stapels papier die door de eeuwen heen waren volgekrabbeld en hoe die enorme woordenberg de geschiedenis gevoelig had beïnvloed. Maar bovenal stond hij versted van de vreemde titels waarmee sommige auteurs hun geesteskinderen bedachten.

De anatomie der melancholie. Sanatorium Clepsydra. Op de rand van het verstand. De kaas en de wormen. Het martyrium. De toverberg. De regenboog der zwaartekracht. Dode zielen. De grote schaamlippen. Een samenzwering van idioten. De man zonder eigenschappen. De man die zijn haar kort liet knippen. Het boek der rusteloosheid. Het pantheon van vergeten dingen. Uitnodiging tot een onthoofding. Reis naar het einde van de nacht. Kosmos. De gedaanteverwisseling. Een blinde bij zonsopgang. Blauwe tijgers. Gapende hoogten. Afgodenschemering. Moskou op sterk water. Ik zat op het dak. Ik loop over de sterren. De idioot. De generaal van het dode leger. Herinneringen uit het ondergrondse. Twintigduizend mijl onder de zee. Het leven, een gebruiksaanwijzing. Landschap geschilderd met thee. Het einde van mensen in 1967. Roem is een slang. Iemand, niemand en honderduizend. Als op een winternacht een reiziger. De mens treedt op in

het holocene. De kinderen der doden. Alleen op de wereld. Het postume werk van een levende. De bloemen van het kwaad. Op zoek naar de verloren tijd...

Wat bezielde die lui toch om hun creaties van zulke malle titels te voorzien? Ook vroeg hij zich af hoe hij zijn eigen werkstuk dan wel noemen moest. Daar had hij nauwelijks over nagedacht. En hoe kon hij nu een titel verzinnen als er nog geen onderwerp was? Maar nu was het verdorie tijd om te feesten! De fles was jammer genoeg leeg. Hoe moest dat nou? Bah! Alles gaat verdomme altijd fout! Ach wat, schrijvers waren grote hoeren en de uitgeverij was een luxebordeel... Soms leek het literaire bastion wel een beschutte werkplaats waarin de schrijver als slecht betaalde loonslaaf voortdurend overuren klopte. Nooit mocht hij de werkplek verlaten en steeds wilde de baas betere resultaten. Maar hoe saai werd het bestaan wel niet als je gedoemd was om eindeloze rondjes te draaien zonder de afgrond te mogen verkennen. Jezus, wat een resem uitgekauwde kutideeën circuleerde er toch in dat literaire wereldje!

Hij aarzelde. Misschien was ook zijn gewrocht volkomen ontoegankelijk en bijgevolg niet geschikt voor publieke consumptie. Het geheel bestond uit losse flarden, geïmproviseerde fragmenten en vrijblijvende bedenkingen die waren gestold tot korte verhalen. Je kon dit weerbarstige kluwen nog het best beschouwen als een uit de hand gelopen ideeënroman. Was het trouwens niet de natte droom van elke schrijver om een boek te plegen dat zijn autonomie alleen maar via de taal demonstreerde? Maar misschien was zijn wanhoop voorbarig. Wie weet sprong de inhoud alsnog verrassend tevoorschijn als het witte konijn uit de hoed van de goochelaar. Daar wilde hij in ieder geval op blijven hopen. Meer nog, voor hij het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, droomde hij ervan om een meesterwerk te schrijven. Maar het haalde niets uit om daarover te piekeren want dan zou het nooit lukken.

Dat beginnende schrijvers vaak last hadden van een buitensporige ambitie was niets nieuws, maar dit tartte werkelijk alle verbeelding. Terwijl hij er stellig van overtuigd was dat een flinke scheut megalomanie onontbeerlijk was bij elk artistiek streven, beseftte hij ook dat een bovenmatig ego een ernstige belemmering kon zijn. Maar alle hoogmoed ten spijt, scheen het hem toe dat je niet kon falen indien je bedoelingen zuiver waren. Hoe nobeler het streven van de kunstenaar, hoe meer hij zich verzekerde van een plekje in het pantheon.

Glunderend strompelde hij naar de badkamer en zakte halverwege giechelend neer op de vloer. Een zompige scheet weerklonk. Getver, dat leek wel of het in de broek was! Moeizaam krabbelde hij overeind en bekeek zichzelf in de spiegel. Was dit nu de held die de kwakkelende literatuur nieuw leven in zou blazen? Een kalende, ongeschoren man met een verrimpelde kop en een vermoeide blik in de ogen staarde hem verbouwereerd aan. Een bloeddoorlopen neus fungeerde als centrum voor een bleek gelaat waaruit elk leven voorgoed leek te willen verhuizen. Hangende schouders drapeerden zich rond een peervormig lichaam dat in geen jaren zon had gezien.

Geschokt staarde hij naar zijn spiegelbeeld. Brutaal had de ouderdom met weergaloze kracht toegeslagen en hij kon niet begrijpen hoe dat zo onmerkbaar was gebeurd. Waarom had hij zijn eigen werkelijkheid al die jaren zo halsstarrig ontvlucht? Haatte hij het leven dan zo hartstochtelijk dat volstreekte apathie het enige antwoord was? Zelfmoord moest worden uitgesloten, daar was hij te lafhartig voor. Maar hij begreep dat hij niet eeuwig voor zichzelf kon blijven vluchten. In hem leek een luidruchtige massa onbekenden te ademen, wantrouwige vreemdelingen die elkaar onophoudelijk met de dodelijkste wapens bevochten. Identiteit was een pantser dat hij naargelang de situatie aanpaste. Maar die verwarrende versatilititeit was ook een van de redenen waarom de literatuur hem boeide. In bepaalde oosterse talen kreeg elke letter, afhanke-

lijk van hoe je hem schreef, een andere betekenis. Was dat tenslotte niet waar alles om draaide? Betekenis, maar evenzeer het gebrek eraan?

HET ONBETROUWBARE DENKEN

En het schrijven zelf, waarop kwam dat feitelijk neer? Waarom viel het hem zo zwaar om zich erop te concentreren? Was het twijfel, luiheid, weerzin? Het concept leek hem te absurd voor woorden, de dagelijkse praktijk een volstrekt onzinnige bezigheid. Vanwaar die noodzaak om voortdurend je eigen gedachten als een boekhouder te inventariseren? Wat zich in de grondlagen van zijn geest verborg, viel nauwelijks in woorden te vatten. Wat er uiteindelijk op het papier verscheen, was vaak niet meer dan een nevelig doorslagje van onzekere gevoelens die werden gevoed door de sluimerende argwaan van een hoger zelfbewustzijn.

Het jachtige tempo van het hedendaagse leven woog almaar zwaarder op hem en hij verschanste zich diep binnen de omwalling van zijn eigen universum. Daar liep de tijd aanmerkelijk trager en was de wereld ook een stuk bevattelijker. Maar hij kon maar niet bevroeden hoe lang het nog zou duren voor zijn boek af was. Noch kon hij beslissen waarover hij het wilde hebben. Misschien kon hij uitweiden over de vele dilemma's waarmee de schrijver tijdens het werk geconfronteerd werd. Nee, dat leek bij nader inzien toch niet zo'n goed idee. Hij moest iets anders bedenken. Maar wat kon je toch beginnen als je je eigen denken wantrouwde? Dat je moest beschikken over een onvoorwaardelijk geloof in eigen kunnen, lag voor de hand. Het verkennen van de verborgen kantjes van het bestaan vereiste heel wat geduld en wilskracht. Hij zag zichzelf als een introverte zonderling die noodgedwongen op de trein der traagheid reisde; een einzelgänger die er alleen maar in slaagde om tot relevante denkbeelden te komen in volstrekte afzondering. Het schrijven bood hem een unieke kans om zijn creativiteit te ontplooien, maar ze moest wel in goede banen worden geleid. Hoe verbrokkeld het verhaal ook mocht zijn, het vereiste desalniettemin een hechte structuur. De romantische visie op literatuur die hij koesterde, maakte dat hij zich-

zelf beschouwde als een verweesde dissident die via slinkse omwegen het beoogde resultaat trachtte te bereiken of, ietwat prozaïscher gesteld, als een gevallen engel die krampachtig probeerde klapwiekend weer de hemel te bereiken. De gedachte was zo volstrekt hilarisch dat ze hem uiterst monter stemde. Maar was het 'paradijs' dan niet iets wat men zichzelf wijsmaakte als ultiem antwoord op de leegte van het bestaan? En hoe moest hij zich zo'n paradijs dan voorstellen? Misschien was het wel een exclusief designhiernamaals dat door een hippe architect was vormgegeven. Tekende zich daar alras geen fonkelende, door emitterende diodes verlichte sterrenhemel af, waaronder zich een volautomatisch hemelbed bevond dat langzaam rond zijn as roteerde? Klassieke muziek weerklinkt zachtjes op de achtergrond terwijl de zoete geur van wierook onze onthaarde neusgaten penetreert. Er is domotica, internet, digitale televisie, dans, theater en opera, wie komt erin, wie blijft eruit, het is een antropomorfe hemel op mensenmaat ontwikkeld, een zaligmakende vereniging zonder winstgevend oogmerk op de maat van het celeste leven, o jee, waar is die afstandsbediening van het interactief bestuursapparaat toch gebleven? We ontmoeten de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, wie is er trouwens al in de ark van Noach geweest? We zweven door het luchtruim met de engelen, we hangen aan de hemelklok te bengelen, een magische reis voor een unieke prijs, bedoeld voor het hele gezin, wat zeg ik, de gehele mensheid, dat bent u, dat ben ik, dat zijn wij allemaal samen in de stromende massa waarin het kaf van het koren wordt gescheiden, AMEN, weg van de smart, weg van het lijden, recht naar het hart van het eeuwige leven, Jezus, waar zijn nu toch die zilveren lepeltjes gebleven? Geef ons het heil en de hemel, niets dan de waarheid, zo helpe ons God, wij blijven trouw aan een levenslang gebod, een bijbel die blijft hijgen, een bijbel die ons raakt, maar geef nu zelf toe, is er ooit al een boek verschenen dat zoveel zielen heeft gekraakt?

Vaak kreeg hij het gevoel te falen in zijn opzet, omdat hij er maar niet in slaagde het hoe en waarom van het bestaan te doorgronden en teruggreep naar het wapen van de humor om die onmacht te verbergen. Van één ding was hij echter overtuigd. Wilde je een zin achter het leven zoeken, dan was de geschiedenis van de wereld volslagen ontoereikend. Ook het verleden bracht je niets bij over de redenen voor onze aanwezigheid. Maar inspiratie of schoonheid vond je op de meest onverwachte plaatsen. Dat kon een vergeelde postzegel zijn waarop een palmboom was afgebeeld. Een houtworm die zich ijverig een weg baande door het ebbenhout van een antieke klok. Een gouden mestkever die ooit uit het mausoleum van een farao was ontsnapt. Een kristallen potje waarin ivooren knopen werden bewaard of, waarom niet, een luchtbel die door de wind werd voortgedreven... Elke gebeurtenis kon bijdragen tot de articulatie van een denken dat aan de wereld vorm gaf, alles was onderling met elkaar verbonden, met wat bestond of ooit bestaan had, wat al geweest was en nog moest komen, kortom, alles wat deel uitmaakte van het leven dat ons zo gul geschonken was door O.L.H. Er was actie en reactie, er was tijd en ruimte en er was een plek, de eenentwintigste eeuw inmiddels, hij kon het nauwelijks geloven, nostalgisch als hij was naar die illustere voorganger die zoveel ingrijpende omwentelingen had veroorzaakt.

De tijd leek sneller dan ooit te lopen, maar nergens vond je een concrete aanwijzing dat dit daadwerkelijk zo was. Het bleef bij een indruk. Wat was tijd anders dan een vaag begrip dat de kosmische oneindigheid trachtte te vatten in de eenvoud van een numeriek systeem? Het meten van de tijd behoorde tot het rijk der hypotheses en de mens functioneerde alleen maar bij gratie van een ingenieuze logica die op drijfzand was gebouwd. Dat er geen pasklare antwoorden voorhanden waren, vond hij echter geenszins een probleem. Integendeel, het sterkte hem in zijn overtuiging dat een mensenleven weinig meer voorstelde dan een kortstondige dwaling door een im-

mense chaos. Hij hield ervan om over de onbenulligste dingen uit te weiden en liet zijn gedachten zweven, buitelen en rollen voor hij ze in zinnen omtoverde. Met overgave wentelde hij zich in deze verstrooiingen die zich soms balden tot een epifanie waaraan hij zich laafde met de onbevangenheid van een kind. Ze droegen de zuiverheid van een regendruppel in zich en zweefden onbekommerd verder door een helblauwe hemel die zich tooide met de verheven glimlach van de ironie. Hij voelde het Niets zijn lichaam binnendringen en gaf het een stem, een gezicht, een vorm. Kijk uit want het Niets komt eraan! Het Niets in onze zalen, in onze huiskamer, in ons leven, in ons bewustzijn. Wij vinden het heerlijk want wij vinden het niets en waar er niets is, hoeft er ook niets meer te bestaan. Het Niets in onze lucht, in onze longen, in ons hart, het verhangt zich aan het leven, het kleeft de noodzaak aan, het vernietigt zich in een voortdurende herhaling, het vult de ruimte met twijfel en betekenis, het schreeuwt de stilte samen, het verschijnt uit de leegte maar verdwijnt in de massa, wij verstaan het zonder het te begrijpen, wij herkennen het zonder dat het zich vertoont. Als we inslapen, duiken wij terstond in onze dromen, maar later op de nacht verdwijnen onze angsten en omhelzen wij het Niets als een zachte knuffelbeer uit onze jeugd.

My subject is over the ocean
My subject is over the sea
My subject is over the ocean
O bring back my subject to me

OPTIES EN ARGUMENTEN

Er waren onderwerpen genoeg om over te schrijven. Meer zelfs, de wereld zat er helemaal mee volgepropt. Maar waar hij dit dilemma vroeger als een struikelblok ervaren had, besefte hij nu dat het geen rol meer speelde bij de distillatie van zijn gedachten. Hij hoefde geen keuzes te maken en begreep dat eender welk onderwerp bruikbaar was als het erop neerkwam de tekst voort te stuwten. Zo kon het thema bijvoorbeeld het schrijven zelf zijn. Daarnaast kon ook het semantische mijnenveld waarmee de taal zich zo vernuftig wapende, onvermoede mogelijkheden bieden. Toch leken dit soort benaderingen hem nogal vanzelfsprekend, om niet te zeggen banaal. Evenmin werd hij aangetrokken tot een roman met een klassieke verhaalstructuur, want daar voelde hij zich allerm minst rijp voor. Nee, zijn ambities situeerden zich meer op een hypothetisch niveau, waarbij het verhaal steeds andere richtingen uit kon gaan als het dreigde vast te lopen in een inhoudelijk conflict. In hem schuilde nog steeds een belhamel die wilde ontdekken wat er gebeurde als je doktertje speelde met taal, en hij beschouwde haar als een ontembare furie die hij met de grootste behoedzaamheid moest verleiden. Maar het leek wel of hij de wilskracht ontbeerde om de seismische trillingen van het bestaan op een pertinente manier te kunnen registreren. Bovendien vormde de bijna ziekelijke, obsessionele drang naar perfectie een obstakel dat hem ervan weerhield om zich in alle vrijheid te ontplooien. Als schrijver moest je echter leren aanvaarden dat je je onderbewuste nooit de baas werd. Het enige waarop je hopen kon, was dat je de toegang daartoe nooit werd ontzegd. Hij koos ervoor om het moeilijkste pad te bewandelen omdat hij zichzelf wilde verrassen. Terwijl schrijvers zich vaak angstvallig schuilhielden achter het strenge masker van de vorm, wilde hij zijn subjectieve blik in alle onbevangenheid over de wereld laten glijden. En klopte het adagium trouwens wel dat de meester zich toonde in de beperking? Er leek maar geen einde te komen aan de lagen betekenis die hij zorgvuldig van de werkelijkheid afschraapte, maar